

Η θεραπεία των δέκα λεπρών και η εξάλειψη των κοινωνικών διακρίσεων

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Κυριακή IB΄ Λουκά: Η θεραπεία των δέκα λεπρών (Λου 17:12-19)

Η εξάλειψη των κοινωνικών διακρίσεων

Αντιμέτωπο με τον ανθρώπινο πόνο και τη δυστυχία παρουσιάζει η ευαγγελική περικοπή Λου 17:12-19 τον Ιησού. Πλησιάζοντας σε κάποιο χωριό, συναντήθηκε με μια ομάδα δέκα ανθρώπων, οι οποίοι έπασχαν από τη φοβερότερη αρρώστια της εποχής, τη λέπρα. Ρακένδυτοι, με το σώμα τους γεμάτο επώδυνες πληγές, ζούσαν οι άνθρωποι αυτοί στα όρια του χωριού, αποκομμένοι από τους υπόλοιπους κατοίκους. Αιτία της απομόνωσής τους όχι μόνον ο, ως ένα βαθμό δικαιολογημένος, φόβος μετάδοσης της ασθένειας, αλλά και οι προκαταλήψεις της εποχής, σύμφωνα με τις οποίες κάθε αρρώστια θεωρείτο τιμωρία από τον Θεό για κάποια αμαρτία. Γνωρίζοντας οι λεπροί την κατάστασή τους, δεν τολμούν να πλησιάσουν τον Ιησού, παρά τα όσα προφανώς είχαν ακούσει για αυτόν, αλλά στέκονται σε κάποια απόσταση και του ζητούν να τους βοηθήσει. Η αντίδραση του Ιησού είναι άμεση. Γνωρίζοντας τον πόνο και την αγωνία των ανθρώπων αυτών, δεν χρονοτριβεί, δεν τους απευθύνει ούτε τη συνηθισμένη σε άλλες περιπτώσεις ερώτηση για το αν πιστεύουν στη δύναμή του ή αν μετανοούν για τις αμαρτίες τους, αλλά τους στέλνει αμέσως στους αρμόδιους της εποχής, στους ιερείς, για να πιστοποιήσουν τη θεραπεία τους. Και οι λεπροί, γεμάτοι εμπιστοσύνη στα λόγια του Ιησού, χωρίς δεύτερη ερώτηση που θα μαρτυρούσε το παραμικρό ίχνος αμφιβολίας, τρέχουν προς το χωριό, για να διαπιστώσουν στον δρόμο ότι

γιατρεύτηκαν.

Εκείνο όμως που κάνει εντύπωση στην αφήγηση αυτήν και υπογραμμίζεται από τον ευαγγελιστή δεν είναι τόσο η θαυματουργική θεραπεία των δέκα λεπρών, όσο η στάση τους μετά από αυτήν. Από τους δέκα θεραπευμένους ένας μόνον, και μάλιστα ξένος και αιρετικός, γύρισε για να ευχαριστήσει τον Ιησού και να δοξάσει τον Θεό για την ευεργεσία του. Οι άλλοι εννιά, πλημμυρισμένοι από τη χαρά της θεραπείας και της συνάντησης με τους συγγενείς και φίλους τους, με δυνατό και καθαρό πια σώμα, ξέχασαν να εκφράσουν την ευγνωμοσύνη τους στον ευεργέτη τους. Πρόκειται για την τυπική στάση πολλών ανθρώπων, που, όταν βρίσκονται στην ανάγκη, απευθύνουν κραυγές βοήθειας και επικαλούνται Θεό και ανθρώπους, αλλά, όταν περάσουν οι δυσκολίες, δύσκολα θυμούνται να πουν ένα “ευχαριστώ”. Το παράπονο όμως του Ιησού Χριστού για την απουσία των υπόλοιπων εννέα θεραπευμένων, δεν προκύπτει από την απογοήτευση που γεννά η αγνωμοσύνη αλλά από τη διαπίστωση της αδυναμίας του ανθρώπου να δει την παρουσία του Θεού στη ζωή του. Η αναφορά του ανθρώπου προς τον Θεό είναι αυτό ακριβώς που διαφοροποιεί τον άνθρωπο από τα ζώα. Ως “κατ’ εἰκόνα καὶ καθ’ ὁμοίωσιν” Θεού δημιουργήμα ο άνθρωπος δεν είναι απλώς ένα εξελιγμένο ον που διαθέτει νοημοσύνη, αλλά είναι πρόσωπο, ένα ον δηλαδή που δεν αντιδρά απλώς (έστω και από ευγνωμοσύνη) αλλά σκέφτεται ελεύθερα και διαμορφώνει σχέσεις αγάπης με άλλα όντα. Η ευχαριστία προς τον Θεό είναι η αναγνώριση ότι κάθε δωρεά πηγάζει

από τον Θεό και επιστρέφει σ' αυτόν ως αναφορά και δοξολογία. Το ευαγγελικό αίτημα της αγάπης προς τον Θεό, δεν είναι όρος ανταπόδοσης σε μια συμβατική σχέση, αλλά είναι ακριβώς η ελεύθερη ανταπόκριση του ανθρώπου που όταν γεύεται το έλεος και την αγάπη του Θεού αβίαστα του επιστρέφει το πλεόνασμα της χαράς και της δωρεάς που δέχθηκε.

Αναμφίβολα αγανακτεί κανείς με τη συμπεριφορά των εννιά θεραπευθέντων λεπρών, αλλά θέμα της περικοπής δεν είναι να καταδείξει το μέγεθος της αγνωμοσύνης τους, ούτε ίσως και να προβάλλει την ευγνωμοσύνη του ενός. Άλλωστε, δύσκολα θα μπορούσε κανείς να βρει άνθρωπο που δεν έχει βιώσει κατά τη διάρκεια της ζωής του ανάλογες καταστάσεις, όπου άνθρωποι, που κάποτε ευεργετήθηκαν, γύρισαν έπειτα την πλάτη στον ευεργέτη τους, και όλοι ξέρουν τι σημαίνει αχαριστία και πόσο πόνο προκαλεί. Προσφέρει όμως το περιεχόμενο της περικοπής μια θαυμάσια ευκαιρία στους ακροατές της, για να αναλογιστούν τι πραγματικά ζητά ο Θεός από τους χριστιανούς, από όλους εκείνους που αναγνωρίζουν ότι ο Θεός έγινε άνθρωπος και πέθανε για χάρη της ανθρωπότητας, από όλους εκείνους που πιστεύουν ότι ο Ιησούς Χριστός τους έχει ανοίξει νέες δυνατότητες συνεργασίας με τον Θεό για τη σωτηρία ολόκληρου του κόσμου. Και αν η εύκολη απάντηση σε μια τέτοια ερώτηση θα ήταν «Ο Θεός ζητά από τους χριστιανούς αγάπη», οι δυσκολίες αρχίζουν από τη στιγμή που θα επιχειρήσει κανείς να συγκεκριμενοποιήσει το περιεχόμενο της έννοιας “αγάπη”.

Σήμερα η λέπρα δεν αποτελεί πια μάστιγα για την ανθρωπότητα. Οι πρόοδοι στην ιατρική επιστήμη και η ανάπτυξη συνθηκών υγιεινής διαβίωσης κατάφεραν να εκμηδενίσουν σχεδόν τις συνέπειες της αρρώστιας. Όμως ο πόνος και η δυστυχία δεν εξαλείφθηκαν από τη ζωή των ανθρώπων. Τη θέση της λέπρας έχει καταλάβει σήμερα μια άλλη μάστιγα, πολύ πιο φοβερή και ολέθρια, το AIDS. Όπως η λέπρα στην εποχή του Χριστού, έτσι και το AIDS σήμερα θερίζει χιλιάδες ανθρώπους, οδηγώντας τους σε έναν εξαιρετικά επώδυνο θάνατο. Όπως η λέπρα στην εποχή του Χριστού, έτσι και το AIDS σήμερα αναγκάζει τα θύματά του σε κοινωνική απομόνωση. Και είναι ίσως αυτή η απομόνωση περισσότερο επώδυνη και πιο αφόρητη και από την ίδια την αρρώστια. Όπως η λέπρα στην εποχή του Χριστού, έτσι και το AIDS σήμερα συνοδεύεται από κοινωνικές προκαταλήψεις, που κάνουν τους “σοβαρούς” και “ευσεβείς” ανθρώπους να βλέπουν τους ασθενείς σαν μολυσμένους και αμαρτωλούς και να τους αποφεύγουν.

Όμως δεν είναι μόνον οι φορείς του AIDS σήμερα αυτοί που βιώνουν την απομόνωση από την κοινωνία. Οι σύγχρονες κοινωνίες έχουν άπειρους τρόπους για να διαχωρίζουν τους ανθρώπους σε κατηγορίες. Η φυλή και η θρησκεία είναι τα δυο βασικά χαρακτηριστικά, αλλά συχνά διαχωρίζονται οι άνθρωποι και με βάση

το επάγγελμά τους, την πολιτική τους τοποθέτηση, τον τρόπο ενδυμασίας τους, το προτιμώμενο από αυτούς είδος ψυχαγωγίας και ένα σωρό άλλα. Κάθε ομάδα με διαφορετικό από τον παραδεκτό σε μια κοινωνία τρόπο ζωής τίθεται στο στόχαστρο των “υγιώς σκεπτομένων και συμπεριφερομένων πολιτών”, των “κανονικών και φυσιολογικών” ανθρώπων, οπότε θεωρείται υποδεέστερη και περιφρονείται. Όποιος διαφέρει απορρίπτεται, απομονώνεται από τους υπόλοιπους και αντιμετωπίζεται ως εχθρός. Οι Έλληνες γνωρίζουν ίσως καλύτερα από όλους τους άλλους ευρωπαϊκούς λαούς τι σημαίνει αυτή η απομόνωση και η περιφρόνηση από τον κοινωνικό περίγυρο. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που έχουν ακόμη μνήμες του ξεριζωμού και της προσφυγιάς και είναι πολλοί περισσότεροι εκείνοι που θυμούνται τα δύσκολα χρόνια κατά τη δεκαετία του 1960, που αναγκάστηκαν να ξενιτευτούν για να αναζητήσουν δουλειά ως αλλοδαποί εργάτες κάτω από συχνά άθλιες συνθήκες στα εργοστάσια της Γερμανίας, του Βελγίου και αλλού. Σήμερα οι συνθήκες άλλαξαν. Σήμερα είναι οι Αλβανοί, οι Κούρδοι, οι Πακιστανοί αυτοί που αναζητούν στην Ελλάδα την ελπίδα για καλύτερη ζωή. Σήμερα είναι οι Έλληνες οι “ανώτεροι” και αυτοί οι “κατώτεροι”.

Αν θα ήθελε να αναζητήσει κανείς μια ψυχολογική ερμηνεία του φαινομένου των κοινωνικών διακρίσεων, θα μπορούσε να υποστηρίξει ότι αυτές συναρτώνται με την εγωιστική τάση του ατόμου για διάκριση και υπεροχή. Ο πιο εύκολος δρόμος για να φανεί κάποιος ανώτερος είναι να υποτιμήσει τους άλλους, τοποθετώντας τους σε μια ομάδα υποδεέστερη. Τα συνηθέστερο λογικό σφάλμα στην προκειμένη περίπτωση είναι η γενίκευση του μερικού και η συναγωγή αυθαίρετων συμπερασμάτων από επιμέρους διαπιστώσεις. Με την απόδοση στους άλλους κάποιων μειωτικών χαρακτηριστικών, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για μειονοτικές ομάδες, αυτοεπιβεβαιώνεται το άτομο και αποκτά την αναγκαία για τη ζωή του αυτοεκτίμηση. Δεν χρειάζονται, ασφαλώς, ιδιαίτερες αναλύσεις για να αντιληφθεί κανείς ότι μια τέτοια στάση κάθε άλλο παρά συμβατή με το μήνυμα του ευαγγελίου μπορεί να θεωρηθεί.

Ίσως το πιο εντυπωσιακό στοιχείο στη συγκεκριμένη ευαγγελική περικοπή δεν είναι η θεραπεία των λεπρών, ούτε ακόμη η αγνωμοσύνη των εννιά και η ευγνωμοσύνη του ενός. Πολύ πιο εντυπωσιακό από τα παραπάνω είναι η στάση του Ιησού, ο οποίος καταπατώντας τις κοινωνικές προκαταλήψεις της εποχής του, πλησιάζει τους λεπρούς και τους δείχνει την αγάπη του, φροντίζοντας για την επανένταξή τους στην κοινωνία. Αυτό που προκύπτει ως συμπέρασμα από τη συγκεκριμένη ευαγγελική περικοπή είναι ότι η αγάπη του Θεού, που ενσαρκώνει μέσα στον κόσμο και αποκαλύπτει με τη ζωή και τον θάνατό του ο Χριστός, δεν περιορίζεται στους λίγους, στους εκλεκτούς, στους δικούς του. Εκτείνεται σε όλους, ακόμη και σ’ αυτούς -ή μάλλον ιδιαίτερα σ’ αυτούς- που οι υπόλοιποι

θεωρούν περιθωριακούς και απορριπτέους. Μια τέτοια αγάπη και μια τέτοια στάση ζητάει από τους χριστιανούς ο Χριστός σήμερα ως ένδειξη ευγνωμοσύνης για τις δωρεές του.